

Серія «MAGNUM OPUS»

Фіцджеральд Френсіс Скотт

Ф66 Розповіді Епохи джазу / Френсіс Скотт Фіцджеральд ; пер. з англ. Богдана Трущак. – Львів : Видавництво «Апріорі», 2024. – 320 с.

ISBN 978-617-629-851-9

«Розповіді Епохи джазу» – друга збірка коротких оповідань Ф. Скотта Фіцджеральда, опублікована 1922 року. Хоча оповідання Фіцджеральда часто залишаються в тіні його відомих романів, саме тут він уперше детально й проникливо описує події й настрої гедоністичних 1920-х.

До збірки ввійшли визнані критиками оповідання «Діамант завбільшки з "Ріц"» і «Першотравень», а також «Химерна історія Бенджаміна Баттона», відома завдяки успішній, хоч і далекій від оригіналу кіноадаптації. Читач матиме нагоду насолодитися жанровим розмаїттям «Розповідей» – фантазія, історія кохання, пародія, п'єса на одну дію та ін.

Відкривають книгу кумедні авторські нотатки, що документують реальні життєві обставини та досвід, з яких узято ці історії: від навчання в Принстоні до Першотравневих заворушень 1919 року. Публікація збірки закріпила за Фіцджеральдом роль речника блискучої і контрастної Джазової епохи, приписуючи йому авторство самого терміна.

УДК 821.111(73)-31

Переклад зроблено за виданнями:

F. Scott Fitzgerald. Tales of the Jazz Age. – Oxford University Press, 2012, 320 p.

F. Scott Fitzgerald. The Crack-Up. – Alma Books LTD, 2018, p. 3–12.

© Трущак Б. І., переклад, 2024
© Гумецька М., обкладинка, 2024
© Видавництво «Апріорі», 2024

ISBN 978-617-629-851-9

РОЗПОВІДІ ЕПОХИ ДЖАЗУ

Зміст (авторський варіант)

Мої останні флерперки

Коник-стрибунець

Ця історія про Південь відбувається у невеличкому місті Тарлтон, Джорджія. Я дуже люблю Тарлтон¹, але чомусь щоразу, як пишу про нього, отримую листи з усього Півдня, сповнені неприхованого осуду. На «Коника-стрибунця», опублікованого в «The Metropolitan», вивалилася повна торба таких несхвальних відгуків. Він писався за дивних обставин невдовзі після видання мого першого роману; ба більше, це перший твір, над яким я працював не сам. Усвідомивши власну неспроможність упоратися з епізодом про гру в крепс, я передав його своїй дружині, бо, на моє переконання, вона як дівчина з Півдня ліпше знається на механіці й термінології тієї чудової місцевої розваги.

Задня половина верблюда

Гадаю, з усіх оповідань, які я коли-небудь писав, це вимагало найменш натужної праці і найбільше мене розважило. Та й зусиль докладати не довелося, адже його було написано за один день у Новому Орлеані з чіткою метою заробити

¹ Фіцджеральд вигадав місто Тарлтон для трьох своїх оповідань. Тарлтон нагадує Монтгомері, місто у штаті Алабама, де письменник на вечірці в заміському клубі познайомився зі своєю майбутньою дружиною Зельдою Сейр.

на платиново-діамантовий наручний годинник, який коштував шістсот доларів. Почав писати о сьомій ранку і закінчив о другій ночі. Оповідання надрукували у «Saturday Evening Post»¹ 1920 року, а потім включили до збірки оповідань-переможців літературної премії імені О. Генрі² того ж року. Воно подобається мені найменше з усіх, що є в цій книжці.

А писати мені було весело тому, що та частина історії, у якій ідеться про верблюда – абсолютна правда. Я навіть маю ще не виконану домовленість із одним джентльменом, згідно з якою на наступну вечірку-маскарад, куди нас обох запрошено, він повинен піти зодягнений як задня частина верблюда – отака плата за те, що я розповідаю його історію.

Першотравень

У цій дещо неприємній історії, яку було опубліковано як мініповість у журналі «Smart Set»³ у липні 1920 року, розповідається про ряд подій, що мали місце навесні минулого року. Кожна з тих трьох подій справила на мене велике враження. У реальному житті їх нічого не пов'язувало, хіба що тільки ота всезагальна весняна істерія, що ознаменувала початок Епохи джазу, але у своїй оповідці я спробував – боюся, втім, безуспішно – сплести їх у єдиний узір, узір, який передав би враження від тих місяців у Нью-Йорку так, як їх сприймав щонайменше один представник тієї частини суспільства, яка тоді була молодшим поколінням.

¹ «Saturday Evening Post» – одне із найстаріших видань у США. Журнал для середнього класу про літературу й кіно, який виходить друком з 1728 року й до сьогодні.

² Премія О. Генрі – літературна премія США, яка присуджується щорічно за найкращі зразки короткої прози.

³ «Smart Set» – американський літературний журнал, що виходив друком з березня 1900 до червня 1930 року. Його редакторами були відомі літературні критики Генрі Л. Менкен і Джордж Ж. Натан. В Епоху джазу журнал давав платформу багатьом молодим авторам.

Фарфорова й рожева

– А ви пишете для ще якихось журналів? – запитала панночка.
– О, так, – запевнив я її. – Кілька моїх оповідань і п'єс надрукували у «Smart Set», наприклад...

Панночка здригнулася.

– «Smart Set»! – вигукнула вона. – Як ви могли? Та вони ж публікують усяке про дівчат у блакитних ваннах і подібні дурниці.

Я з превеликою радістю повідомив панночці, що вона говорить про мою п'єсу «Фарфорова й рожева», яка вийшла друком у цій газеті кілька місяців тому.

Фантазії

Діамант завбільшки з «Ріц»

Ці наступні оповідання написані так, що, якби я був письменником справжньої величини, то назвав би це своєю «другою манерою». «Діамант завбільшки з «Ріц»», який вийшов друком у «Smart Set» минулого літа, я створював виключно для власної розваги. Я перебував у тому всім знайомому настрої, який характеризується всеохопним пожаданням розкоші, і ця історія з'явилася як спроба наситити це пожадання уявною поживою. Один відомий критик з приємністю відзначив, що ця феєрія сподобалася йому більше, ніж усе, що я написав. Особисто я віддаю перевагу «Піратові несходжених морів». Але, перекутивши трохи слова Лінкольна, якщо вам подобається щось таке, то це, можливо, щось таке, що вам сподобається.

Химерна історія Бенджаміна Баттона

На написання цього оповідання мене надихнули слова Марка Твена про те, що, на жаль, найкраща частина життя припала на його початок, а найгірша – на кінець. Провівши експеримент лише над однією людиною в цілком звичайному світі, я

ледве чи вчинив належну випробу його ідеї. Кілька тижнів по тому, як завершив написання, я виявив майже ідентичний сюжет у «Записниках» Семюела Батлера.

Це оповідання було опубліковано в «Collier's»¹ минулого літа й змусило одного анонімного шанувальника з Цинциннаті написати цього приголомшливого листа:

«Пане,

Я прочитав оповідання Бенджамін Баттон у Кольерсі і хочу сказати, що як на автора оповідань ви ще той безумець. Я у своєму життю бачив багато всяких нездар, але з усіх нездар яких я бачив ви найбільший нездара. Мені не хотілось би витратити на вас папір, але я це зроблю».

Такрвіній із Чипсайду

Це оповідання, написане майже шість років тому, – витвір часів мого навчання у Принстоні. Значно перероблене, воно вийшло друком у «Smart Set» у 1921 році. Коли я ще тільки задумував його написати, у мене був єдиний намір – бути поетом, і те, що мене цікавило звучання кожної фрази, те, що я боявся очевидності у прозі, якщо не в самому сюжеті, прозирає в кожному рядку. Напевно, та особлива любов, яку я відчуваю до нього, зумовлена швидше його віком, ніж якоюсь справжньою цінністю.

От Червінькова Відьма!

Це оповідання писалося щойно по завершенні чорнового варіанту мого другого роману, і я, природно, неабияк насолоджувався історією, у якій жодного з персонажів не потрібно сприймати серйозно. Боюся, мене тоді трохи захопило відчуття,

¹ «Collier's» – американський літературно-публіцистичний журнал, що виходив друком з 1888 до 1957 року, залучав відомих осіб (письменників, політиків) до написання статей про важливі події в Америці й світі, публікував оповідання або романи по частинах, а також славився своїми яскравими ілюстраціями.

що немає впорядкованої структури, якої я повинен дотримуватися. Проте після належних роздумів я вирішив залишити все, як є, хоча читач може відчувати, що губиться в хронології. Скажу просто: що б роки не зробили з Мерліном Грейнджером, сам я завжди мислив у теперішньому часі. Оповідання було надруковано у «The Metropolitan»¹.

Різне

Оденки щастя

Про це оповідання можу сказати, що воно спало мені на думку в такій формі, що опиратися було неможливо, – просто вимагало, щоб я його написав. Хтось, можливо, назве його звичайнісінькою сентиментальщиною, але, на мій погляд, у ньому закладено набагато більше. Отож якщо історії бракує щирості чи навіть трагізму, проблема не в темі, а в тому, як я її подаю. Оповідання з'явилося в «Chicago Tribune» і згодом, як мені здається, чотири рази здобувало золоту лаврову гілку чи якийсь подібний панегірик від одного з укладачів антологій, яких зараз серед нас багато ходить. Джентльмена, якого я маю на увазі, як правило, притягують чистої води мелодрами з вулканом або привидам Джона Пола Джонса² в ролі Немезиди, мелодраматичність яких ретельно замаскована в початкових абзацах у стилі Генрі Джеймса³, які натякають на тасмнічі й заплутані перипетії попереду. Ось, наприклад, таке: «Що цікаво, історія Шоу МакФі не мала жодного впливу на налаштованість

¹ «The Metropolitan» – нью-йоркський журнал про літературу, театр і політику, що виходив друком з 1895 до 1925 року.

² Джон Пол Джонс (1747–1792) – національний герой США, один із засновників американських ВМС, очолював флот Конгресу під час війни за незалежність у Північній Америці (1775–1783), пізніше був контр-адміралом російського флоту (1788).

³ Генрі Джеймс (1843–1916) – один з найвидатніших прозаїків у американській літературі, автор як численних романів та оповідань, так і документальної літератури, зокрема, біографій, літературно-критичних статей, мемуарів.

Мартіна Суло, у яку майже неможливо було повірити. Це тимчасово і, як видається щонайменше трьом спостерігачам, чий імена наразі збережу в таємниці, малоімовірно, тощо, тощо, тощо», аж доки бідолашного шура художньої літератури не випустять на волю й не почнеться мелодрама.

Містер Ікі

Особливість «Містера Ікі» полягає в тому, що це єдиний написаний для журналу твір, який вийшов з-під мого пера у нью-йоркському готелі. Справу було зроблено у спальні в «Нікербокері», і невдовзі після цього пам'ятний заїзд назавжди зачинив свої двері. Коли минув належний період трауру, оповідання було опубліковано в «Smart Set».

Джеміна, дівка з гір

Як і «Тарквінія із Чипсайду», цей нарис було написано, коли я навчався в Принстоні, але опубліковано на кілька років пізніше у «Vanity Fair». За використаний тут художній прийом мушу попросити вибачення в містера Стівена Лікока¹. Я багато сміявся з цього нарису, особливо коли вперше перечитував написане, але зараз мені вже не смішно. Втім, оскільки люди кажуть, що це весела історія, я все-таки включаю її до збірки. Мені здається, що варто притримати цей нарис ще на кілька років, принаймні до тих пір, поки туга через мінливу моду не поглине мене, мої книжки і його разом. Прошу пробачення за це неподобство замість «Змісту» і віддаю розповіді Епохи джазу в руки тих, хто читає на бігу й біжить, читаючи.

¹ Стівен Лікок (1869–1944) – канадський науковець, викладач і письменник. Відомий насамперед своїми гумористичними творами короткої форми.

Мої останні флєперки

Коник-стрибунець

Джим Пауелл був коником-стрибунцем. Як би я не хотів зробити його позитивним персонажем, думаю, було б недбалством представити його читачеві саме так. Він був природжений, затятий, на дев'яносто дев'ять і три чверті відсотка коник-стрибунець і лїниво ріс собі у пору коників-стрибунців (а такою є кожна пора року) у землях далеко за лінією Мейсона-Діксона¹.

У наші часи якщо ви назвете якогось чоловіка з Мемфіса коником-стрибунцем, то він, цілком імовірно, витягне з кишені штанив довгу жорстку мотузку і підвісить вас на найближчому телеграфному стовпі. Якщо назвете коником-стрибунцем чоловіка з Нового Орлеана, то він, найімовірніше, вишкіриться і запитає, хто поведе вашу дівчину на бал Марді Гра². А колиска коників-стрибунців, яка й подарувала нам головного героя цієї історії, притулилася десь між цими двома – невелике місто із сорока тисячами мешканців, яке лїниво дрїмало собі сорок тисяч років у південній Джорджії, час від часу ворущаючись у своєму напівсні й бубонячи щось про війну, яка відбувалася невідомо де й невідомо-коли і про яку вже всі давно забули.

¹ Лінія Мейсона-Діксона – демаркаційна лінія, що розділяє Мериленд і Пенсильванію, проведена Чарльзом Мейсоном та Джеремаєм Діксоном у 1763–1767 роках; є своєрідною межею між Північчю та Півднем, до Громадянської війни у США – між вільними й рабовласницькими штатами.

² Марді Гра (франц. *масний вівторок*) – грандіозний карнавал у Масний вівторок, який відбувається в Новому Орлеані.